

Siedziba WUBP we Wrocławiu

JULIA OLSZEWSKA, JULIA BIERNACKA, ALICJA OSADNIK,
GABRIELA STOPYRA, ŁUCJA TATARYNOWICZ, IGOR DYŚ

Breslau. Polizeipräsidium.

Historia Wrocławskiego WUBP

Po kapitulacji niemieckiego garnizonu we Wrocławiu WUBP przeniosło swoją siedzibę na ulicę Podwale. Grupa liczyła 20 pracowników, co w zniszczonym mieście pełnym grasujących band było za małą liczbą na prowadzenie działalności. Wkrótce rozpoczęto więc rekrutację. Pierwszego werbunku dokonano z miejscowej ludności, następnie z polskich osadników przybywających do miasta. Do przyjęcia wystarczyła sama chęć pracy. W 1945 roku przybyła nowa grupa złożona z 18 osób, która zasilila szeregi WUBP. Zwiększony stan WUBP pozwolił na przeprowadzenie pierwszej akcji przeciw działaczom NSDAP i SS.

WUBP WE WROCŁAWIU

URZĄD BEZPIECZEŃSTWA na Dolnym Śląsku 1945–1956

Z badań nad organizacją
i działalnością aparatu bezpieczeństwa

IPN Wrocław

STUDIA I MATERIAŁY IPN

Organizacja WUBP

W organizacji Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego są następujące stanowiska:

1. Kierownik Urzędowy
2. Zastępca Kierownika Urzędowego
3. Sekretariat Kierownika Urzędu
4. Wydział Personalny

STANOWISKA WUBP

Rolą Kierownika jest odpowiedzialność za całokształt pracy urzędu, kieruje wszystkimi działaniami pracy urzędu. Utrzymuje łączność z najbardziej wartościowymi agentami, których osobiście werbuje.

Zastępca Kierownika Urzędu zastępuje kierownika podczas jego nieobecności, werbuje osobiście agenturę i utrzymuje z nią łączność.

Sekretariat Kierownika Urzędu przykładowo wykonuje zadania otrzymane od kierowników urzędu i jego zastępcy, przyjmuje korespondencję adresowaną do kierownika urzędu i jego zastępcy, wysyła korespondencję wychodzącą od kierownika urzędu i jego zastępcy.

Wydział Personalny, przygotowuje wnioski dla decyzji kierownika o przyjęcie do pracy, kontroluje już pracujących i nowo przyjmowanych, organizuje szkolenie kadr aparatów powiatowych, miejskich i aparatu wojewódzkiego, prowadzi dokładną ewidencję przyjętych przez siebie do pracy, zaprowadzając na ich karty ewidencyjne akta personalne, kontroluje kadry pracowników Milicji Obywatelskiej.

Oprócz urzędników są wydziały, czyli komórki organizacyjne urzędu organu władzy publicznej oraz sekcję z różnych dziedzin społecznych np. wydział kontrwywiadowy, wydział ekonomiczny, wydział społeczno-polityczny, wydział śledczy, Wydział więzień i obozów, wydział obserwacyjno-zewnętrzny.

W składzie wydziału kontrwywiadowego znajduje się sekcja walk z wywiadem niemieckim, angielskim, francuskim, amerykańskim i innymi wywiadami.

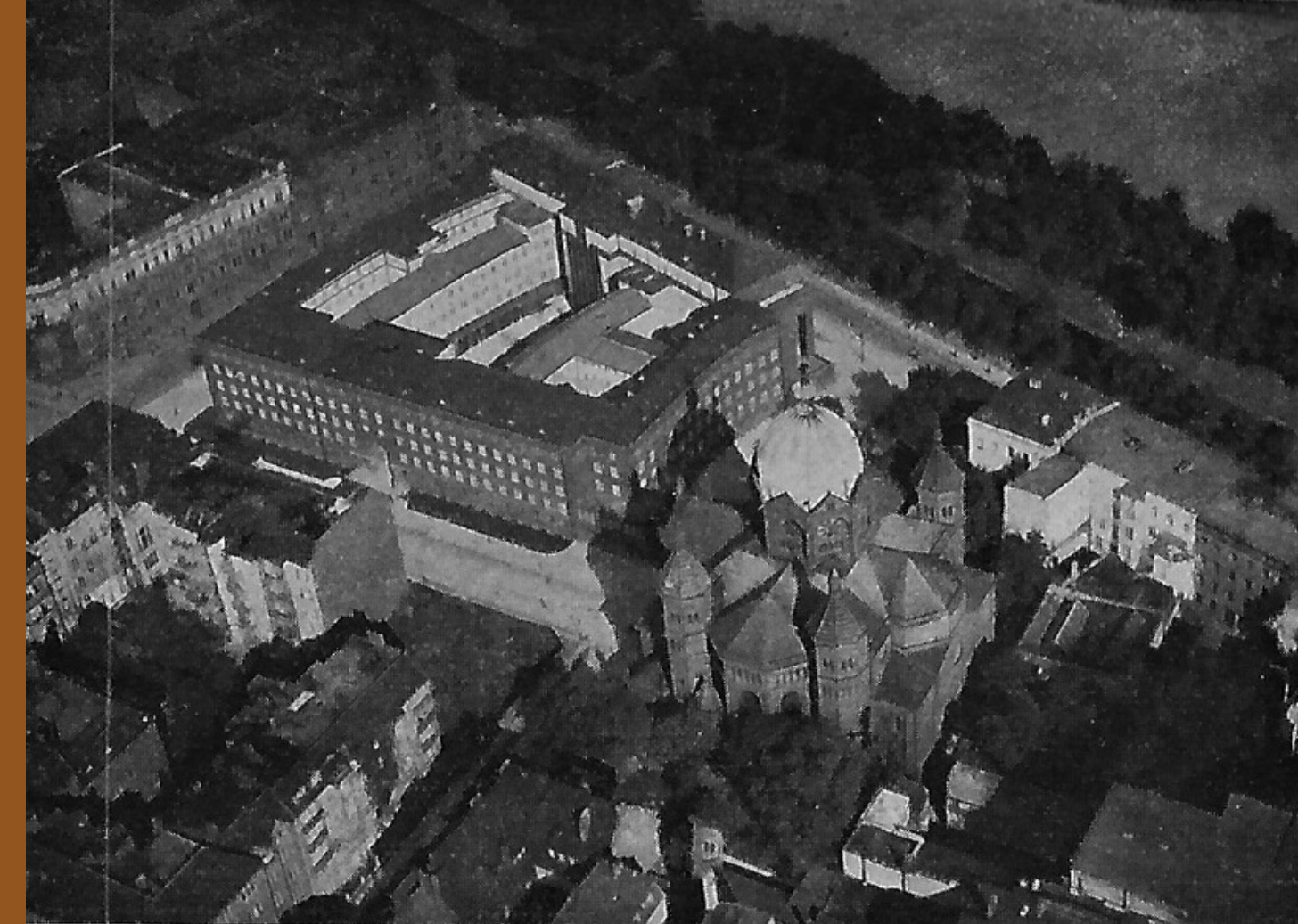
W wydziale ekonomicznym znajduje się sekcja ciężkiego przemysłu, lekkiego przemysłu, handlu i aprowizji, finansów i handlu zagranicznego, rolnictwa i łączności.

Wydział Społeczno-polityczny obejmuje obsługę duchowieństwa, obsługę organizacji młodzieży, obsługę administracji państwowej, obsługę instytucji oświatowych i kulturalnych.

Wydział więzień i obozów zajmuje się kontrolą stanu więzień i obozów na terenie swojego województwa i ewidencją więźniów w nich przebywających.

Organizuje agenturę w więzieniach i obozach wśród skazanych przestępców, celem wykrycia nowych przestępstw nie ujawnionych przez śledztwo i sąd.

W składzie WUBP-u Są też inne sekcje jak Poczta Specjalna, która przyjmuje pocztę tajną i rozdaje ją według marszruty, czy grupa Szyfrowa, która zaszyfrowuje i odszyfrowuje telegramy. Grupa Łączności Radiowej, ma za cel ma utrzymanie łączność radiową ze swoimi abonentami.

Żołnierze niezłomni

Kim jest żołnierz wyklęty / niezłomny?

Żołnierze wyklęci / niezłomni byli żołnierzami polskiego powojennego podziemia niepodległościowego i antykomunistycznego, którzy stawiali opór sowityzacji Polski i podporządkowaniu jej ZSRR

Prawdziwi bohaterowie

Zmagania żołnierzy niezłomnych były pierwszą reakcją samoobrony społeczeństwa polskiego przeciwko sowieckiej ofensywie i narzuconym władzom komunistycznym. Byli także przykładem najliczniejszej antykomunistycznej konspiracji brojnej w skali europejskiej obejmującej obszar całej Polski i Kresów Wschodnich.

Fakty o żołnierzach wyklętych

1. Liczba członków wszystkich organizacji grup konspiracyjnych: 120 000 - 180 000
2. Większość akcji oddziału było wymierzonych w oddziały zbrojne: UB, KBW i MO
3. Żołnierzy wyklętych dotknęły ogromne prześladowania
4. W walkach stoczonych z władzą zginęło około 9000 konspiratorów, kilka kolejnych tysięcy zostało zamordowanych na podstawie wyroków komunistycznych sądów lub zmarło w więzieniach
5. Żołnierze niezłomni dzięki działalności przyczynili się do opóźnienia kolejnych etapów utrwalania systemu komunistycznego, pozostając dla wielu ludzi wzorem postawy obywatelskiej

Anatol Sawicki

poszczególni żołnierze niezłomni

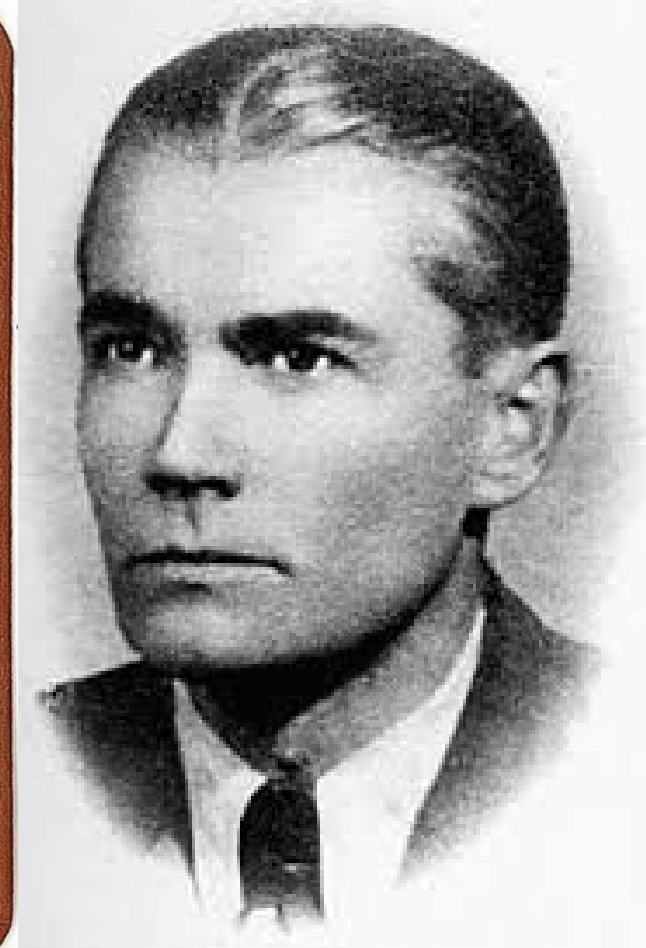
Data oraz miejsce narodzin: 14.10.1898r. Warszawa

Wykształcenie: Szkoła powszechna, Gimnazjum w Odessie, II Gimnazjum Państwowe, Szkoła Podoficerów Artylerii w Rambertowie, Szkoła Oficerska dla Podoficerów w Bydgoszczy

Odznaczenia: Krzyż Walecznych, Krzyż Virtuti Militari V klasy, Srebrny Krzyż Zasługi, Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

OFIARY SYSTEMU KOMUNISTYCZNEGO

Kariera: służył w armii rosyjskiej, w 48. Zapasowym Pułku Piechoty, w 1 Pułku Inżynieryjnym I Korpusu Polskiego, w odrodzonym Wojsku Polskim, początkowo w zbrojowni twierdzy Modlin. Należał do Polskiej Organizacji Wojskowej w Kijowie. W szeregach 10. Pułku Artylerii Konnej brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej. 1944 r. awans do stopnia podporucznika z przydziałem do 22. Pułku Artylerii Lekkiej w Rzeszowie, dowódca dywizjonu artylerii Podlaskiej Brygady Kawalerii. W 1940 r. został zaprzysiężony do Związku Walki Zbrojnej. Komendant Obwodu Krasnystaw ZWZ-AK, Komendantem Inspektoratu Rejonowego AK Chełm. komendant Inspektoratu Południowego Okręgu AK Lwów. Podczas akcji „Burza” dowodził częścią Zgrupowania „Wschód” 5 Dywizji Piechoty AK. Komendant lwowskich struktur organizacji „NIE”, Komendantem całego Obszaru Południowo- Wschodniego „NIE”. Twórca i prezes Eksterytorialnego Okręgu Lwowskiego WiN.

WUBP: 16 marca 1948 r. został aresztowany przez bezpiekę w swoim miejscu pracy. Przewieziono go do Wydziału Śledczego WUBP we Wrocławiu, gdzie został poddany ciężkiemu śledztwu. Torturowany i bity w celu wymuszenia zeznań, nie mógł poruszać się o własnych siłach. Oficjalnie zmarł na skutek samobójstwa- nie mogąc znieść dalszych zeznań wyskoczył przez okno z trzeciego piętra budynku wrocławskiego UB. W rzeczywistości skatowany na śmierć podczas przesłuchania.

Eugeniusz Werens

Data oraz miejsce narodzin: 19.12.1917r. Kielce

Wykształcenie: Szkoła Podchorążych Rezerwy 4 Pułku 2DP leg. W Kielcach

Odznaczenia: Krzyż Virtuti Militari, Krzyż Walecznych

Kariera: walczył nad Wartą i bronił Modlina oraz Warszawy. W trakcie walk awansował kilkukrotnie, dochodząc do stopnia podporucznika. W 1940 roku wstąpił w szeregi ZWZ oraz AK pod pseudonimem „Pik”. Walczył z okupantem na terenach Iwonicza Zdroju. Dowódca oddziału AK „Irys” w Iwoniczu. Dowódca oddziału partyzanckiego „Iwo”, który działał ramach kompanii 216 batalionu AK. Zawarł umowę scaleniową między AK i BCh na obszarze gminy Iwonicz. Jako Kapitan uczestniczył wraz ze swoim oddziałem w licznych operacjach zbrojnych wymierzonych w oddziały SS-Galizien i Wehrmachtu. Pracował w UB.

WUBP: Na początku grudnia za zatajenie działalności w AK został aresztowany przez WUBP. Dzięki interwencji działaczy PPS, udało mu się opuścić areszt. W drugiej połowie maja 1946 roku bezpieka trafiła na trop grupy Werensa. „Pik” został aresztowany jako ostatni, w Kielcach wraz z żoną i jej rodziną. Na początku przewieziono go do aresztu WUBP we Wrocławiu, a następnie trafił do więzienia przy ul. Kleczkowskiej. Po jednodniowym procesie Werens z resztą swej grupy usłyszeli wyroki śmierci. Wyrok na „Piku” wykonano 16 kwietnia 1947 roku w wrocławskim więzieniu przy ul. Kleczkowskiej. Krystynę Matuszczak, żonę Eugeniusza Werensa, skazano na 7 lat więzienia. W więzieniu na świat przyszła ich córka -Lucyna, którą pozwolono ojcu zobaczyć jeden raz.

Kpt. Eugeniusz Werens vel Jerzy Nowak ps. „Pik”
Żołnierz Niezlomny, bohater walk w wojnie obronnej 1939 roku.
Odznaczony Krzyżem Virtuti Militari i Krzyżem Walecznych.
Organizator ruchu oporu na Kielecczyźnie i na Podkarpaciu.
Współtwórca i dowódca obrony „Rzeczypospolitej Iwoniczkiej”.
Śmierć poniesiony podczas walk o Iwonicz, leczony był w szpitalu partyzanckim w Sanatku
przez dra Józefa Aleksiewicza.
Za zbrojny udział w podziemiu niepodległościowym we Wrocławiu
został aresztowany przez UB, torturowany i skazany na śmierć.
Wyrok wykonano 16 IV 1947 r.

CZEŚĆ JEGO PAMIĘCI

Zdzisław Balcerzak

Data oraz miejsce urodzenia: 05.03.1929r. Smardzew

Wykształcenie: Szkoła powszechna w Wąglczewie, Gimnazjum Techniczno-przemysłowe w Zduńskiej Woli

Odznaczenia: Krzyż walecznych

Kariera: Na początku maja 1947 roku został przyjęty do oddziału partyzanckiego KWP dowodzonego przez Antoniego Chowańskiego. Tam został przeszkolony, wyposażony w broń, przeszedł chrzest bojowy i przyjął pseudonim „Wiktor”. W roku 1947 uczestniczył w wielu akcjach rozbrajania posterunków oraz funkcjonariuszy. Następnie przeniesiono go do nowego oddziału „Bałtyk”, którym łącznie uczestniczył w około 50 akcjach zbrojnych oraz ekspropriacyjnych. 4 września 1947 roku oddział „Zapory” opanował miasteczko Działoszyn, gdzie rozbito dwa urzędy. Następnie „Wiktor” uczestniczył w potyczce z grupą operacyjną UB, MO i KBW, po której awansował do stopnia kaprała, a następnie do stopnia sierżanta. W 1980 roku wstąpił do NSZZ „Solidarność” we Wrocławiu, w której awansował do stopnia podporucznika.

WUBP: 31 maja 1949 roku został aresztowany za „nielegalne posiadanie broni” na 8 lat więzienia, jednak udało mu się uciec przed funkcjonariuszami WUBP. Następnie została aresztowana jego rodzina i wielu znajomych. Balcerzak ukrywał się pod fałszywym imieniem Aleksandra Trzmiela. 17 lipca 1952 roku oficer śledczemu WUBP we Wrocławiu udało się ustalić jego prawdziwą tożsamość. Trafił do wydziału WUBP, gdzie był przesłuchiwany. Oskarżono go o przynależność do kotrrewolucyjnej organizacji KWP, uczestniczenie w zamachach na siły bezpieczeństwa, nielegalne posiadanie broni i próbę obalenia władzy ludowej. Został skazany na karę śmierci z utratą praw i całego mienia. Kara jednak została złagodzona przez sąd i zmieniona na 15 lat pozbawienia wolności. 15 lipca 1967 roku mając 38 lat wyszedł na wolność i założył rodzinę z Janiną z domu Ślęzak. 2 marca 1992 roku unieważniono jego wyrok z 15 kwietnia 1952 roku i uznano działalność Balcerzaka za „działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego”. Zmarł w 2013 roku 6 stycznia.

Bibliografia

- <https://www.niedziela.pl/artukul/141597/nd/Ostatni-rycerze>
www.wydawnictwomiles.pl
- Artykuł „Pola pamięci na Cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu” opracowany przez stowarzyszenie Odra-Niemen
- Artykuł „Zapomniani Wyklęci - sylwetki żołnierzy powojennej konspiracji antykomunistycznej” drA Jerzego Bednarka i Moniki Biernat
- <https://sip.lex.pl/akty-prawne/mp-monitor-polski/odznaczenia-za-zaslugi-polozone-w-walce-z-okupantem-i-udzial-w-pracach-16912968>
- https://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%BBo%C5%82nierz_e_wykl%C4%99ci
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojew%C3%B3dzki_Urz%C4%85d_Bezpiecze%C5%84stwa_Publicznego
- slady.ipn.gov.pl
- Artykuł „WUBP we Wrocławiu wobec mniejszości rosyjskiej i tzw. środowiska białogwardyjskiego” Jarosława Smyka

Dziękujemy za obejrzenie!

JULIA OLSZEWSKA, JULIA BIERNACKA, ALICJA OSADNIK,
GABRIELA STOPYRA, ŁUCJA TATARYNOWICZ, IGOR DYŚ Z KL2AP